

Tendențe social-economice globale cu impact asupra standardului de viață

Mariana Stanciu*

Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, București

Abstract: The article aims to signal current developments of some controversial indicators on social and economic development at global, European and national level, that will decisively affect the living standard of the population in the immediate and long-term future. Some of those evolutions seem inevitable, so we have to prepare to meet them. Others can still be influenced by some economic and social policies. In this regard, we mention the demographic context, the migration phenomenon, the labor force, or some key indicators of economic development. The standard of living is revealed by analyzing the relationship between income levels and household expenditure, and by presenting recent realities on the phenomenon of poverty. Some forecasts are also specified for the next 2-3 decades. Data from Romanian socio-economic statistics, Eurostat data and data from global expertise such as the World Bank, the International Monetary Fund or the UN are used.

Keywords: *demography; migration; employment; economy; wellbeing.*

Cuvinte-cheie: *demografie; migrație; angajare în muncă; economie; bunăstare.*

Introducere

Până prin deceniile șapte-opt ale secolului trecut, creșterea demografică globală nu genera încă motive serioase de îngrijorare. În prezent însă, specialiști de diverse orientări lansează frecvent mesaje alarmante, în privința crizei rezervelor de resurse naturale, a apei potabile, crizei climatice și a consecințelor sale dezastruoase (deteriorarea sănătății populației pe scară largă –extinderea unor boli infecțioase, acutizarea bolilor cardio-vasculare, alergii ș.a.–, riscurile mărite de pierdere a unor recolte agricole ș.a.). Epuizarea anumitor rezerve de resurse naturale și a rezervelor de apă potabilă, ca și deteriorarea condițiilor globale de climat sunt strâns corelate cu industrializarea, urbanizarea și poluarea excesivă a mediului natural, în scopul susținerii dezvoltării fără precedent a consumului de bunuri și servicii al populațiilor din toate țările. Perspectiva conservării premiselor dezvoltării pentru generațiile

viitoare impune măsuri serioase de reducere a risipei și de gestionare inteligentă a disponibilului de resurse (prin reciclarea resurselor aflate în circuitul de producție-consum), și de organizare mai înalt calificată a unor procese de muncă pe scară industrială. Toate acestea ar putea să determine în consecință și schimbarea radicală a comportamentelor de consum la nivel global. În acest sens este nevoie și de lansarea unor campanii susținute de creștere a nivelului general de conștientizare și responsabilizare față de efectele diverselor categorii de acte de consum, atât la nivelul producătorilor, dar și al consumatorilor de bunuri și servicii.

Pe de altă parte, decidenții de nivel planetar (ONU, reprezentanții G.8 care generează 65% din economia mondială, G.20 care realizează 90% din PIB-ul mondial, FMI, BM, OMC ș.a.), dar și decidenții din conducerea fiecărei națiuni, ar trebui să ridice în termeni mai radicali problema necesității de a asigura un acces mai echitabil pentru categoriile dezavantajate de populație la resur-

* Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, Calea 13 Septembrie nr. 13, București.
E-mail: mariana3stanciu@gmail.com.

sele strict necesare unui trai minim decent, știut fiind că există încă grupări populaționale largi sau chiar populații majoritare (la nivelul unor națiuni) ce nu dispun de condiții minime de viață normală (un loc de muncă, o locuință decentă, o alimentație echilibrată ș.a.), trăind în sărăcie severă cronică. Într-o cercetare realizată de Gallup Organization (2015), la nivel global, populațiile din întreaga lume au fost întrebate despre ce cred cu referire la standardul lor de viață în general. Răspunsurile diferitelor categorii de populații au fost corelate cu nivelul mediu al veniturilor din țările respective, după care, s-au comparat între ele state cu cuantumuluri similare ale veniturilor. Cercetarea respectivă a relevat că populațiile din statele mai sărace tind să fie cele mai puțin satisfăcute cu viața lor, din cauza deficitului de resurse ce limitează, mai mult sau mai puțin sever, accesul la un standard de viață decent (Deaton, 2010; Rosner și Ortiz-Ospina, 2016).

Prin analiza dinamicii anumitor indicatori socio-economici pe termen lung, se poate observa cum, la nivel global, dar mai ales la nivel continental și național, factorii clasici de influență asupra standardului de viață al populației (demografie, migrație, ocupare, productivitatea muncii, volumul PIB-ului, dinamica economiei, venituri/consum, dinamica sărăciei ș.a.) sunt prezenți și acționează cu intensități diferite, în diverse contexte geo-politice și etape istorice. În acest studiu ne propunem descrierea contextului concret în care unii dintre factorii de acest tip au fost, în deceniile/secolul ante-

rior, și vor rămâne, mai mult sau mai puțin relevanți, în deceniile viitoare. Structura articolului se constituie prin descrierea contextului de manifestare a indicatorilor amintiți, pe parcursul a mai multe decenii anterioare momentului prezent, dar și prin prezentarea unor elemente de prognoză pe termen mediu sau lung. Astfel, sunt abordate succesiv nivelele de manifestare global și european, analiza vizând, de fapt, înțelegerea unor premise active la nivel național. În concluziile studiului, sunt subliniate cele mai pregnante influențe ale fiecărui context, fapt ce va crea o imagine sugestivă a conjuncturii actuale de dezvoltare.

Contextul demografic global

Amplarea fără precedent a creșterii populației mondiale din ultimul secol – de la circa 2 miliarde, în anul 1927, la peste 7,6 miliarde în 2016, îi determină pe demografi să afirme că, spre anul 2060, pe glob vor trăi circa 10,2 miliarde de oameni, în condițiile în care populația globală probabil va crește anual cu 1,1% (Agerpres, 2017). Populația Europei era de 511,8 milioane de persoane la 1 ianuarie 2017. La 1 iulie 2016, țările cu cea mai mare populație din lume erau China (1,397 miliarde de locuitori), India (1,309 miliarde de locuitori), Statele Unite ale Americii (320 de milioane de locuitori), Indonezia (258 de milioane de locuitori) și Brazilia (206 milioane de locuitori).

Table 1: Distribuția procentuală a populației mondiale: 1900-2000

Continent	1900	2000	2016
America de Nord	5	5,2	7,8
Europa	24,7	11,9	9,9
Asia	57,4	60,5	59,7
America Centrală și de Sud	4,5	8,5	5,7
Africa	8,1	13,4	16,4
Oceania	0,4	0,5	0,5

Sursa: UNDP, Briefing Packet: 1998 Revision of World Population Prospects and 2006 Revision of World Population Prospects; United Nations, 2007, Department of Economic and Social Affairs. Population Division. World Population Prospects. The 2006 Revision, New York. Date 2016: World Population Prospects, the 2015 Revision.

Diverse organizații internaționale (ONU, OMC, CE) își afirmă îngrijorarea față de criza demografică din următoarele trei decenii, ce va avea loc pe fondul compunerii a mai multe crize: climatică, de mediu și alimentară. Gestionarea resurselor necesare satisfacerii trebuințelor primare ale oamenilor (apă, hrană, adăpost, servicii de sănătate, energie) pe fondul creșterii incidenței unor calamități naturale și al acumulării multor alți factori de stres, va deveni o adevărată provocare. Diminuarea masivă a resurselor naturale disponibile va genera trenduri migratorii masive, favorizând astfel numeroase conflicte politice, economice, identitare ș.a. Pe de altă parte, potrivit datelor ONU, până în prezent, doar 62 din 195 de țări au reușit să atingă obiectivele fixate în domeniul scăderii mortalității infantile. „Mortalitatea globală a copiilor cu vârste de sub cinci ani s-a redus cu 53% în ultimii 25 de ani. Mai exact, mortalitatea infantilă în lume a scăzut de la 12,7 milioane în anul 1990 la 5,9 milioane în 2015” (UN, 2015, ESA). Cele mai multe decese se înregistrează încă în rândurile copiilor născuți prematur, cu o greutate sub 2.500 de grame. Greutatea mică la naștere apare din cauza malnutriției sau problemelor de sănătate ale mamelor.

Demografia Europei

Principalii factori ai schimbării demografice în Europa sunt natalitatea, mortalitatea,

migrația și trecerea generațiilor prin etapele vieții. De la o populație de 458 de milioane, în anul 1914, în Europa s-a ajuns la circa 726-730 de milioane de locuitori în anul 2000 (UN, 2015, ESA). Deși în ultimul secol țările europene au realizat progrese mari în domeniul îngrijirii sănătății populației, există încă decalaje mari în privința speranței de viață. La nivelul mediei, aceasta a crescut de la 30-40 de ani în anul 1900 la 80,6 ani în anul 2015 (Eurostat, 2017). După anul 1990, în țările europene, speranța de viață la naștere a crescut în medie cu puțin peste cinci ani.

Diferența dintre țările cu cea mai ridicată speranță de viață (Spania, Italia, Franța) și cele cu cea mai scăzută speranță de viață (Lituania, Letonia, Bulgaria și România) s-a menținut cam la același nivel, timp de aproximativ opt ani. În anul 2010, cel mai consistent segment al populației europene era încă reprezentat de grupa de vârstă 15-64 de ani, reprezentând 67% din total populație (UN, 2015, ESA).

Europa postbelică a devenit treptat un continent multiethnic și multirasial. Imigranții au provenit din nordul Africii și Asia, iar după căderea regimurilor comuniste, au venit și din Europa Centrală și de Est. Ratele de creștere a populației s-au diferențiat continental și regional, fluxurile de imigranți structurându-se dinspre regiuni precare economic și cu excedent de forță de muncă spre cele dezvoltate. În epoca modernă au existat două mari valuri de migrație.

Table 2: Prognoză pentru procentul populației musulmane din Franța și Germania

Țara	2005	2030 (prognoză)	2050 (prognoză)
Franța	8,3	15,2	22,2
Germania	4,3	16,3	38,3

Sursa: Richard și Howe (coord.), *The Graying of the Great Powers. Demography and Geopolitics in the 21st Century*, Center for Strategic and International Studies, Washington, 2008, p. 101.

Primul val de migrație a fost cel al europenilor de la jumătatea secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, când peste 50 de milioane de europeni au ajuns în America

de Nord. Al doilea val de migrație, inițiat în perioada 1970-1980, mai puternic alimentat după anul 1990, s-a structurat dinspre țările slab dezvoltate către cele dezvoltate, inclu-

siv în Europa (8% în Franța, 10% în Marea Britanie și 13% în Germania). Ca urmare, la începutul secolului al XXI-lea, circa 13% din populația SUA se născuse într-o altă țară, imigrația din SUA atingând un nou vârf după imigrația europeană din secolul al XIX-lea (Richard și Howe, 2008).

România în context demografic european

România se afla pe locul șapte în UE, în anul 2016, cu 19,6 milioane de locuitori (3,8% din populația UE) (Agerpres, 2017). Numărul populației din România a crescut continuu, începând din anul 1919, vreme de șapte decenii, în pofida diminuării teritoriului național de după al Doilea Război Mondial. Vârful de creștere s-a înregistrat în anul 1990, când populația României reprezenta 158% din populația anului 1919.

În intervalul 1989-2012 populația stabilă a României s-a redus cu peste 3,1 milioane de locuitori, peste 77% din sporul negativ

al populației fiind determinat de **emigrație**. În anul 2016, numărul populației se apropia de cel aferent anului 1960, după ce vreme de 26 de ani s-a aflat în scădere continuă. În prezent peste 4 milioane de români se află la muncă în străinătate. Anul 2017 a marcat nașterea mai multor copii ai românilor peste graniță decât în țară. Cauzele principale ale scăderii populației din perioada 1990-2012 au fost: 1. emigrația unei părți a populației românești, care a dus la o reducere medie anuală a populației cu aproape 104,2 mii de persoane; 2. reducerea numărului anual de nașteri, astfel încât, în anul 2012, acesta era cu 51% mai mic decât în 1989; 3. mortalitatea generală mai ridicată în perioada de după 1990, comparativ cu anii '80. România manifestă deja dezavantajele demografice specifice europene, dar și unele în plus față de majoritatea țărilor din UE.²⁸: populație în scădere, îmbătrânirea populației, intensificarea migrației populației apte de muncă, o rată a mortalității mult mai ridicată (12‰) decât media europeană (9,7‰), în anul 2012 (Răsunetul, 2012).

Tabel 3: Dinamica populației stabile a României după Unirea Principatelor Române (mii locuitori, %)

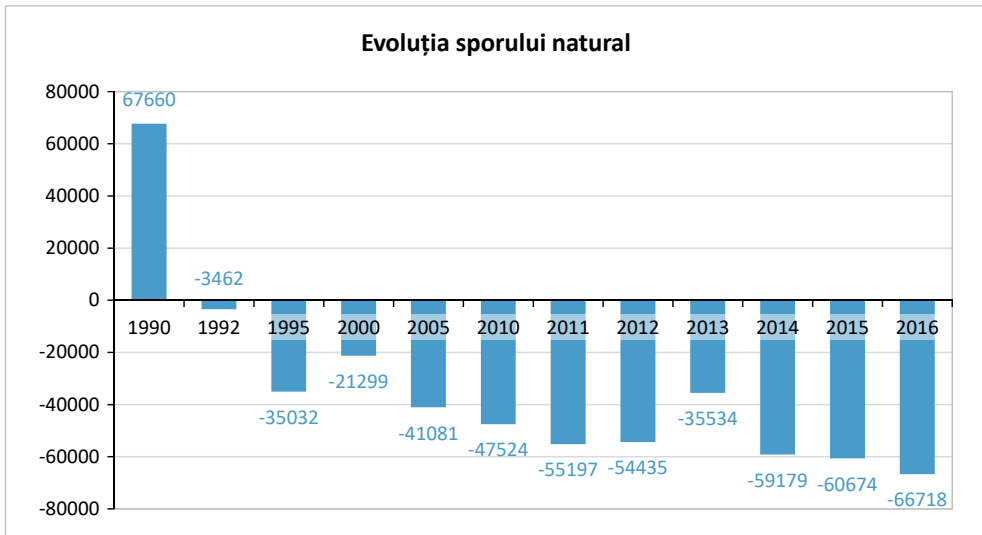
1919	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2002	2011	2016
14.670	16.000	14.280	15.907	16.311	18.403	20.252	22.201	23.206	21.698	20.121	19.760
100	109	97,5	108	111	125	138	151	158	147,9	137	134,6

Surse: pentru anii 1912, 1919 și 1920 – Anuarul Statistic al României 1923, MICDGS; pentru intervalul 1930...1960 – Anuarul Statistic al României, CNS, 1965; pentru anii 2002, 2011 – Recensământul populației și al gospodăriilor din România, INS, 1992, 2002, 2012; anii 1970, 1980, anul 2016: Agerpres, aug. 2017, INS: Populația rezidentă în România a scăzut la 19,7 milioane...

Sporul natural al populației a evoluat spre valori negative începând din anul 1992. România care a înregistrat o creștere a populației de 26% în perioada 1960-1990 a înregistrat o scădere a acesteia cu 14% în intervalul 1990-2015, potrivit datelor INS. **Sporul natural de minus 66.718 persoane, aferent anului 2016, reprezintă un record istoric** (Bechir, 2017).

În anul 2016, România era pe locul al treilea în rândul statelor cu cel mai mare declin demografic din Uniunea Europeană,

după Germania (−187.000 în 2015) și Italia (−161.800), ca număr absolut. Structura pe vârste a piramidei demografice a României este masiv dezechilibrată, având generații foarte numeroase născute în intervalul 1967-1989 și generații puțin numeroase după 1990. Nașterea unor generații mai puțin numeroase coroborată cu migrația deosebit de numeroasă a unor reprezentanți ai generațiilor apte de muncă a contribuit la accelerarea fenomenului de îmbătrânire a populației din România.

Sursa: Bechir, 2017.

Figura 1: Evoluția sporului natural al populației din România în intervalul 1990-2016

Migrația mondială. În anul 2013, migrația involuntară (din cauze economice, politice sau de război) se ridică la 184 de milioane de persoane – echivalentul populației din Brazilia – adică 1 migrant la 36 de persoane (WWI, 2014). Organizația Internațională pentru Migrații arată că la baza fenomenului migraționist pot sta factori de tip *push*/presiune (nivel de trai scăzut, sărăcie, lipsa locuri de muncă satisfăcătoare, probleme etnice, dezastre naturale, terorism, crize financiare sau politice, conflicte sociale ș.a.) sau factori de tip *pull*/atrageră (nivel de trai/salarii mai ridicate, locuri de muncă mai bune, rețele sociale avantajoase ș.a.). *Migrația forței de muncă* produce mutații pe toate continentele. La începutul secolului al XXI-lea, în lume, peste 200 de milioane de persoane dețineau statut de imigrant. În timp, direcțiile migrației globale s-au schimbat masiv. Dacă în anii '50-80 direcția principală era dinspre țările în curs de dezvoltare către țările dezvoltate, în anii '80 s-a produs și reversul fenomenului. O parte a forței de muncă din țările dezvoltate a emigrat împreună cu capitalul în țări în curs de dezvoltare (Dida, 2013).

Migrația spre Europa

În cadrul Comisiei Europene, Directoratul General pentru Migrație și Afaceri Interne este responsabil de politicile europene privind migrația. Cetățenii din UE au libertate de mișcare în interiorul frontierelor UE.

Politicile europene cu impact asupra migrației sunt centrate pe două direcții principale: prevenirea migrației neautorizate și a angajării ilegale pe piețele muncii, și promovarea integrării sociale a imigranților. Iată câteva dintre cele mai importante directive ale UE adresate migrației în context european: Directiva 2003/86/EC privind dreptul de reunificare a familiei; Directiva 2003/109/EC privind statutul rezidenților pe termen lung; Directiva 2004/114/EC privind admiterea studenților; Directiva 2005/71/EC privind admiterea cercetătorilor științifici în cadrul UE; Directiva 2008/115/EC privind revenirea imigranților ilegali în statele de origine; Directiva 2009/50/EC privind admiterea imigranților înalt calificați.

Tabel 4: Imigrația în statele UE după țara de origine a imigranților, în anul 2015

Țara	Total imigranți	Cu rezidență anterioară în state ale UE		Cu rezidență anterioară în state non-UE	
	mii	mii	%	mii	%
Germania	1.543,8	440,9	26,6	999,4	64,7
Regatul Unit	631,5	258,4	40,9	300,1	47,5
Franța	363,9	86,3	23,7	188,1	51,7
Spania	342,1	97,8	28,6	214,0	62,5
Italia	280,1	56,9	20,3	197,3	70,4
Polonia	218,1	34,8	15,9	70,3	32,2
Olanda	166,9	57,5	34,5	82,8	49,6
România	132,8	13,6	10,2	26,2	19,7
Suedia	134,2	29,0	21,6	90,5	67,4
Belgia	146,6	55,3	37,7	74,6	50,9
Austria	166,3	64,9	39,0	90,2	54,3
Danemarca	78,5	24,1	30,7	37,1	47,2
Irlanda	76,9	26,0	33,6	31,0	40,4
Grecia	64,4	19,1	29,7	18,8	29,1
Ungaria	58,3	15,3	26,2	27,9	47,8
Finlanda	28,7	7,3	25,4	13,9	48,5
R.Cehă	29,6	11,6	39,3	11,7	39,7
Bulgaria	25,5	1,9	7,6	12,3	48,8
Lituania	22,1	1,9	8,6	3,9	17,1
Luxemburg	23,8	14,3	59,9	7,9	33,3
Portugalia	29,9	7,4	24,8	9,8	32,6
Slovenia	15,4	2,7	17,4	10,8	70,4
Croația	11,7	2,3	19,8	6,9	59,1
Letonia	9,5	1,5	15,5	3,8	40,3
Cipru	15,2	5,9	38,9	6,3	41,7
Malta	12,8	5,3	41,4	5,7	44,8
Slovacia	7,0	4,7	67,2	1,4	19,4
Estonia	15,4	3,3	21,7	4,5	29,4

Sursa: Eurostat, 2017, File: Immigration by country of birth, 2015, Statistici privind migrația și populația migrantă Eurostat (2017) Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics&oldid=292846.

Un total de 4,7 milioane de persoane au migrat spre una din țările UE.²⁸ în anul 2015, fiind raportat un număr de 2,8 milioane de emigranți care au părăsit un stat membru al UE (Eurostat, 2017, File: Immigration by country of birth, 2015). Aceste cifre nu reprezintă migrația totală spre sau dinspre

țările UE, de vreme ce a existat migrație și în interiorul spațiului UE între diversele sale state. Din cei 4,7 milioane de imigranți ai anului 2015, circa 2,4 milioane au fost cetățeni ai unor state non-UE, iar 1,4 milioane au fost cetățeni ai diverselor state UE. Germania a raportat cel mai mare număr de

imigranți (1.543,8 mii), dar și cel mai mare număr de emigranți (347,2 mii). Un număr de 17 state UE au raportat un număr mai mare de imigranți decât de emigranți în anul 2015, dar în state precum Bulgaria, Irlanda, Grecia, Spania, Croația, Cipru, Polonia și România, numărul de emigranți a fost mai ridicat decât cel al imigranților. Raportat la numărul total al rezidenților, Luxemburg a înregistrat cel mai mare număr de imigranți în anul 2015 (42 de imigranți/1.000 de rezidenți). O proporție ridicată a imigranților ce dețineau deja cetățenia unui stat UE, în numărul total al imigranților dintr-un stat european, s-a înregistrat în România (87% dintre toți imigranții), dar și în Lituania (83%) și Ungaria (56%). Emigrația spre statele UE.28, din state non-membre ale UE, a fost de 2,7 milioane de persoane în anul 2015. Imigranții în state ale UE, în anul 2015, au fost în medie, mult mai tineri decât media populației rezidente. La 1 ianuarie 2016, vârsta mediană a populațiilor europene rezidente în UE.29 era de 42,6 ani, pe când vârsta populațiilor imigrante era de 27,5 ani. Tot atunci, circa 20,1 milioane de persoane născute în afara statelor membre UE.28 trăiau în țările UE.28, în timp ce numărul persoanelor care trăiau în UE.28 – născute în afara țărilor UE.28 era de 35,1 milioane (Eurostat, 2017, File: Immigration by country of birth, 2015).

Emigrația din România. Dacă în anul 2002 numărul de emigranți era de 48,6/1.000 de locuitori, în 2012, numărul acestora crescuse la 116,5/1.000. Ponderea cea mai mare a emigrației românești provenea din grupa de vârstă 25-64 de ani, care în anul 2012 genera 74% din totalul emigrației (65% în 2002). Anul 2012 a marcat o echilibrare a numărului de imigranți și emigranți din România, diferența fiind de 3 mii de emigranți în plus, în condițiile în care în 2007 – an de vârf al emigrației românești – diferența era de 458 mii de emigranți în plus (INS, 2003; INS, 2012).

Forța de muncă la nivel global. În timp ce creșterea economică la nivel global s-a situat sistematic sub prognoze, deficitul de locuri de muncă decente a fost larg răspândit atât în Europa, cât și în America de Nord. Șomajul pe termen lung (12 luni sau mai mult) în țările UE.28 (44,5% în trim.II 2012) a rămas destul de ridicat (47,8% în trim.II al anului 2016). În anul 2016 circa 6 milioane de șomeri (două treimi din total) au rămas neangajați pentru o perioadă mai mare de 2 ani, în condițiile în care, pentru anul 2017 prognozele indică o creștere a șomajului general cu 3,4 milioane de oameni. Angajamentele în muncă precare sau vulnerabile au fost destul de numeroase – circa 1,4 miliarde de oameni la nivel global. Reducerea sărăciei la nivel global, în rândurile populației angajate în muncă, va căpăta un ritm mai lent, deși în ultimul deceniu aceasta s-a produs continuu. De exemplu, în Africa sub-Sahariană, sărăcia celor angajați în muncă are expresia unui coș de consum în valoare de sub US\$3,10 pe zi la PPP (ILO, 2017).

Potențialul mondial al forței de muncă a crescut, atingând 4,6 mld. persoane în anul 2011 (grupa de vârstă 15-64), fiind alimentat totuși prin rate divergente. Din anul 1950 până în prezent, potențialul global al forței de muncă a crescut de trei ori, populația în vârstă de muncă având în prezent, o pondere de 66% din populația mondială. Efectele acestei creșteri sunt pozitive, doar în măsura în care forța de muncă disponibilă generează dezvoltare economică cu efecte adverse minime asupra mediului natural. Pot exista însă și efecte negative când numărul locurilor de muncă disponibile nu ține pasul cu creșterea disponibilului de forță de muncă, sau dacă efectele adverse ale expansiunii economice asupra mediului depășesc limitele admise prin reglementările în vigoare. După revirimentul economic global din intervalul 2004-2007, șomajul și angajarea precară în muncă

au început din nou să crească, șomajul afectând 212 milioane de persoane, în anul 2009.

Trendul global al salariilor și caracterul speculativ al activităților bancare. La nivel mondial, în ultimul deceniu, decalajele salariale s-au mărit, iar dinamica salariilor a ignorat tot mai mult nivelul productivității muncii. Criza economică din anul 2008 a lansat unul dintre cele mai dure semnale privind caracterul speculativ, chiar aberant (rupt de realitatea economică) al excesului de economie nominală, proliferat de sistemul bancar mondial. Volatilitatea și riscurile unei bunăstări sociale construite pe speculații financiare și pe credit a generat numeroase turbulențe și drame sociale, pe fondul creșterii șomajului de la 169 de milioane în anul 2007, la 198,4 milioane de persoane în anul 2009. Deși în anul 2011 șomajul a mai scăzut, la 193,1 milioane, în anul 2012, acesta atinsese din nou 197,3 milioane (ILO, 2013).

Ocupare și productivitate a muncii în Europa. În anul 1997, în cadrul Tratatului de la Amsterdam, prin *Strategia europeană în domeniul Ocupării Forței de Muncă*, la vârful UE s-a recunoscut că politicile privind ocuparea forței de muncă sunt o sarcină comună a statelor membre și o problemă ce produce îngrijorare generală. Cu acel prilej, s-a cerut statelor membre să își pună în acord politicile din sfera ocupării, urmărind obiective bine definite. Între anii 1975 și 1998, în UE, populația ocupată a crescut, în medie, cu 0,5% anual, adică într-un ritm mai scăzut decât în SUA (unde, în același interval, populația ocupată a crescut cu 2%). Creșterea ratelor de participare pe piețele muncii în țările vest-europene a rezultat, în special, din angajarea unui număr mai mare de femei. Structura populației ocupate, pe principalele ramuri ale economiei, arată că modelul statistic al ocupării vest și nord-europene, a prezentat în anii '90, un grad mai ridicat de omogenitate decât cel aferent țărilor central și est-europene (ECE, 1999).

Deficitul de ocupare a evoluat diferențiat, în anii '90, în țările vestice din UE, SUA și țările europene în tranziție. În țările vest-europene angajarea în sfera serviciilor a fost mai scăzută, comparativ cu SUA, ca și ratele de angajare în grupa de vârstă 55-65 de ani și nivelul de angajare al femeilor. Este cunoscută participarea în general mai scăzută a femeilor din UE pe piața muncii (cam 50% din numărul total de femei), comparativ cu SUA (unde lucrează două treimi dintre femei). În țările europene în tranziție, de-a lungul anilor '90, numărul angajamentelor în muncă a scăzut față de vestul UE, în medie, cu aproximativ 3%. Cu toate acestea, în multe dintre țările vest-europene, femeile au înregistrat rate mai mari ale șomajului decât bărbații. În rândurile tinerilor din țările vestice rata șomajului s-a menținut la un nivel mult mai ridicat decât rata medie a șomajului pe continent (40% pentru tinerele femei din Italia, Spania, Grecia). În Europa Centrală și de Est, începând din 1990, mutațiile din sfera ocupării au fost determinate de angajarea în muncă a noilor generații, de apariția unor noi profesii, de pensionarea generațiilor aflate la limita vârstei de pensionare, dar și de oportunitățile generate de trecerea la economia de piață și lărgirea spre est a UE. În prezent, cele mai puternice economii din spațiul european sunt Germania și Franța. Atingerea unor ritmuri mai ridicate de creștere economică se dovedește însă destul de dificilă pentru numeroase state europene. În trimestrul al II-lea al anului 2014, creșterea economică din Germania a atins abia 1,3%, prin scăderea de la 2,2% în trimestrul I 2014. În Franța însă, aceasta a fost de numai 0,1%, prin scăderea de la 1% (ILO, 2015).

Productivitatea muncii. La nivel european există decalaje foarte mari și în domeniul productivității muncii. România este, de departe, una dintre țările cu cele mai reduse valori ale productivității muncii din UE.28, după Bulgaria.

Tabel 5: Productivitatea muncii în termeni reali, în anii 2005, 2010, 2015, în UE.28 și România

	în mii de euro/persoană angajată			în euro/oră lucrată		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015
Medie UE.28	49,7	51,0	52,9	29,6	30,9	32,5
Medie Zona Euro	55,7	57,2	59,0	34,4	35,9	37,8
Medie România	10,5	12,4	14,8	5,7	6,6	8,1
Medie Bulgaria	7,8	9,1	10,0	4,7	5,5	6,1

Sursa: Eurostat, 2016, Real labour productivity, 2005, 2010 and 2015 (!) YB16.png

Productivitatea reală a muncii din România (tabel 5), în anul 2015, era de 4 ori mai mică decât la nivelul mediei UE.28 (în euro/oră lucrată), ceea ce indică un decalaj foarte mare, chiar dacă s-a înregistrat un oarecare progres față de anul 2005, când decalajul era un factor de 5,2.

Forța de muncă din România în context european. În anul 2016, rata medie a angajării în muncă din țările UE.28, în grupa de vârstă de 20-64 de ani (măsurată de EU LFS) era de 71,1%, acesta fiind cel mai ridicat nivel înregistrat la nivelul mediei UE până în prezent. Între țările UE există însă diferențe mari. Din grupul țărilor cu rate în jur de 80% face parte Suedia (81,2%), iar din grupul cu rate în jur de 70% – Franța, Anglia, Germania. Cel mai larg grup este cel al țări-

lor cu rate medii în jur de 60%, din care, la nivelul cel mai de jos, face parte și România (Eurostat, 2017, Employment Statistics, Eurostat, 2017). În anii '90, în toate țările central și est-europene, munca salariată cu contract permanent s-a restrâns masiv, comparativ cu deceniile opt-nouă. România însă a acumulat cele mai mari dezavantaje în acest sens. După 1990, în România, rata de activitate pe piața muncii a fost în declin, aceasta stabilizându-se, în intervalul 1996-2001, în jurul mediei de 51,6%. În același interval, rata de ocupare medie a populației active din România a fost de 48,2%, în condițiile existenței unei ponderi scăzute a angajatorilor (1,6%) și a angajaților cu contract legal (62,4%), în totalul angajaților în muncă.

Tabel 6: Rata angajării în muncă în UE.28 și în România în anii 2005, 2010, 2015

	Bărbați, grupa de vârstă 20-64 ani			Femei, grupa de vârstă 20-64 ani			Angajați vârstnici 55-64 ani		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
Media UE.28	75,9	75,1	75,9	60,0	62,1	64,3	42,2	46,2	53,3
Zona euro	76,6	75,0	74,6	59,3	61,8	63,4	40,5	45,7	53,3
România	70,4	73,1	74,7	56,9	56,5	57,2	39,4	40,7	41,1

Sursa: Eurostat (2016) Employment rates for selected population groups, 2005–2015 (%) YB16 III.png, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Employment_rates_for_selected_population_groups_2005%E2%80%932015_\(%25\)_YB16_III.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Employment_rates_for_selected_population_groups_2005%E2%80%932015_(%25)_YB16_III.png).

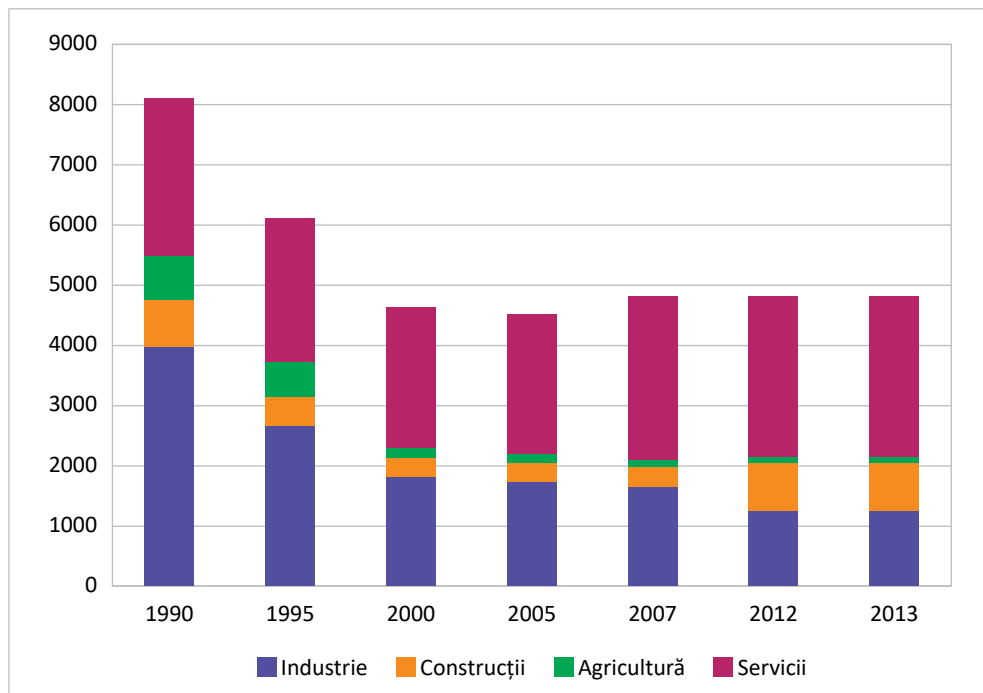
În intervalul 2000-2013 numărul de salariați din România nu a depășit pragul de 5 milioane. **În anul 2017 (30.06), numărul de salariați activi înregistrați în Registrul general de evidență a salariaților depășise pragul respectiv, fiind de 5.595.410.** (Ceașescu, 2017).

Problema angajării în muncă din România a fost, pe tot parcursul ultimilor 27

de ani, și este încă, strâns corelată cu nivelul salarizării. Venitul mediu din România a fost și este încă de ordinul sutelor de euro, pe când mediile veniturilor din țările vestice au fost și sunt de ordinul miilor. Iar când este corelată cu venituri medii relativ mici, o rată mai ridicată a ocupării indică, mai degrabă, vulnerabilitatea dacă nu precaritatea calității vieții de familie și a calității socializării

copiilor, în multe familii, ambii părinți fiind angajați cu program de lucru integral, în unele

cazuri la 2-3 locuri de muncă, pentru a obține un plus de venituri.

Surse: INS, 1991...2015, Anuarul Statistic al României, 1991-2014, Institutul Național de Statistică.

Figura 2: Numărul anual mediu de salariați, pe activități ale economiei naționale

Proporția populației ocupate care, în intervalul 1996-2001, a desfășurat un program cu durata efectivă a săptămânii de lucru între 51 și 60 ore a oscilat între 5,5% (în anul 1996) și 4,5% (în anul 1998); proporția populației care a prestat 61 de ore și peste/săptămânal, a oscilat între 1,8% (în anul 1996) și 0,8% (în anul 2001) (INS, 2002).

Criza din 2008-2010 a adus pieței muncii din România scăderea cu cca 10% a numărului de firme, de la 495.228 în anul 2009, la 447.091 în anul 2011, și scăderea cu 704.000 de persoane a populației ocupate. Reducerea angajării în muncă a fost cu 20,8% în microîntreprinderi, cu 16,6% în întreprinderile mici, cu 29% în cele medii și cu 33,6% în cele mari (WTO, 2013).

Tabel 7: Rata șomajului în context internațional, în intervalul 2001-2015 (%)

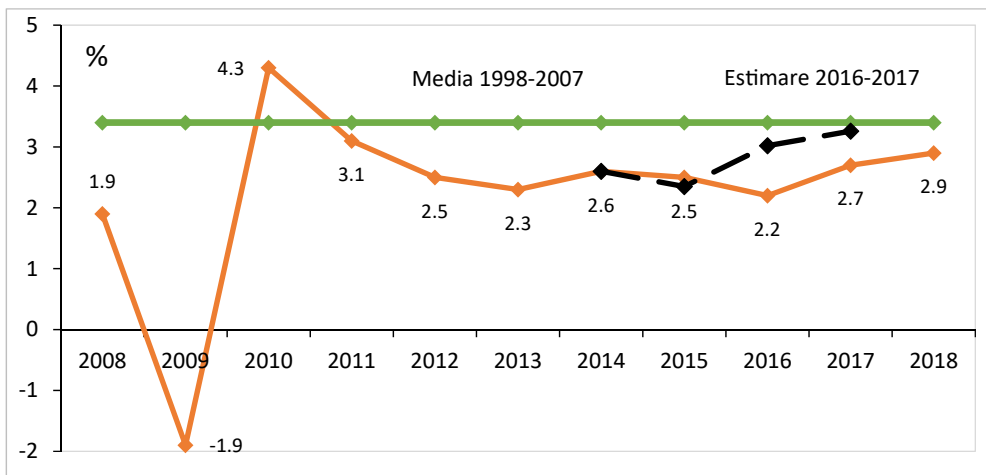
Anii	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU-27	8,6	9,0	8,2	7,2	7,0	9,0	9,7	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4
Zona euro	8,1	9,2	8,5	7,6	7,6	9,6	10,1	10,2	11,4	12,0	11,6	10,9
România	6,6	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0	7,1	6,8	6,8
Japonia	5,0	4,4	4,1	3,9	4,0	5,1	5,1	4,6	4,3	4,0	3,6	3,4
SUA	4,8	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6	8,9	8,1	7,4	6,2	5,3

Surse: Eurostat, 2015, Unemployment statistics, January 2014, Eurostat, *** 2016 Unemployment rate 2004-2015 (%) new.png.

Sectorul privat a eliminat 500.000 de angajați, în special din industriile prelucrătoare, construcții și comerț. Dacă în 2013, România stătea ceva mai bine decât media la nivel UE, în privința ratei totale a șomajului (-3,7%), acest lucru nu era valabil și pentru șomajul din rândurile tinerilor (+3,6%) (European Commission, 2013).

PIB-ul și dinamica economiei mondiale. În anul 2016, PIB-ul global a fost de 75.641.577 de milioane \$ SUA (***) *World Development Indicators database, World Bank, 17 April 2017*). Primele 10 țări pro-

ducătoare de bunuri și servicii, ca valoare nominală a PIB, au fost: Statele Unite, China, Japonia, Germania, M.Britanie, Franța, India, Italia, Brazilia și Canada. În expresia parității puterii de cumpărare (PPP), primele 10 țări au fost China, Statele Unite, India, Japonia, Germania, Rusia, Brazilia, Indonesia, M.Britanie și Franța. Contribuția primelor 10 economii la PIB-ul mondial și la bunăstarea globală a fost de 67,44% (ca valoare nominală a PIB), respectiv 61,21% (la PPP) (IMF, 2017, Projected GDP Ranking (2016-2020), Statistics Times).

Sursa: UN/DESA, 2017, The World Economic Situation and Prospects Report (WESP).

Notă: Linia intreruptă indică prognoza inițială pentru anii 2016-2017.

Figura 3: Dinamica PIB la nivel mondial, 2008-2017. Noua prognoză 2017-2018

Revenirea economiei mondiale după criza financiară din 2009 (figura 3) nu s-a dovedit sustenabilă, prognoza de creștere după anul 2015 dovedindu-se prea optimistă. După un maxim al creșterii PIB global de 4,3% în anul 2010, aceasta nu a mai depășit valoarea de 3,1% (afărentă anului 2011) până în anul 2016.

În prezent, economia mondială se confruntă cu incertitudini majore ce decurg deopotrivă din riscurile induse de încălzirea globală, într-o lume insuficient de favorabilă reducerii emisiilor de bioxid de carbon în atmosferă și protejării mediului natural, o lume dominată încă de nesiguranța angajării unor

masive proiecte de dezvoltare pe datorie, o economie ce funcționează cu mari sincope, sub impulsul unor fluxuri financiare extrem de volatile. În anul 2016, economia mondială a crescut cu doar 2,2% – aceasta fiind cea mai scăzută rată de creștere a PIB-ului global, de la recesiunea din anul 2009 (UN/DESA, 2017).

Produsul intern brut european. În anul 2015, PIB-ul UE.28 a atins PPS 14.600 miliarde, Europa depășind astfel PIB-ul Statelor Unite. De altfel, în anul 2014, PIB-ul SUA a fost depășit și de cel al Chinei, care a fost de PPS 14.900 miliarde (superior și celui înregistrat de UE.28) (Eurostat, 2016).

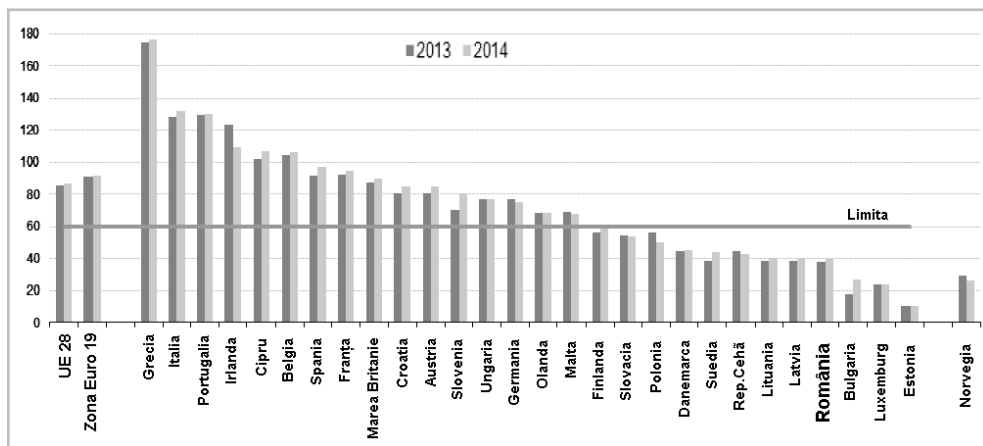
Table 8: Dinamica medie a PIB în țările UE.28 și în România

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Media 2005-2016
Media UE.28	2,1	3,3	3,0	0,4	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,2	1,5	2,2	0,7	0,96
România	4,2	8,1	10,8	5,7	-5,5	5,1	2,8	1,5	1,4	2,5	3,6	3,9	3,68

Sursa: calculat pe baza datelor din Eurostat, 2016, Real GDP growth, 2005-2015 ⁽¹⁾ (% change compared with the previous year; % per annum) YB16.png, și Eurostat, 2017, National accounts and GDP, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP.

Creșterea PIB-ului real european a fost sensibil diferențiată de la o țară la alta. Dacă în anul 2010 (după criza din 2009) în UE.28 a existat creștere economică în 22 de state, iar în anul 2011 a existat creștere în 23 de state, criza s-a resimțit masiv abia în anul 2012, când creșterea PIB s-a înregistrat doar

în 13 state (mai puțin de jumătate din statele UE). În anul 2013, 16 state au ieșit din starea de declin al PIB, în 2014 – 24 de state, iar în 2015 - 27 de state (doar Grecia a înregistrat o scădere a PIB de 0,2%). Cea mai mare creștere economică în anul 2015 a fost înregistrată de Irlanda - 26,3% (Eurostat, 2016).

Sursa: Eurostat, 2015, General Government Debt, Statistics Explained.

Figura 4: Datoriile guvernamentale generale – UE.28, 2013 și 2014, % din PIB

Deși valorile PIB, în termenii PPS, permit efectuarea unor comparații între țări pentru același an, pentru ani diferiți comparațiile sunt doar larg orientative. Indicatorii PIB aferenți ultimului deceniu sugerează totuși unele convergențe în domeniul creșterii standardului de viață al populațiilor europene. Cele mai multe state alăturate la UE în anii 2004, 2007 sau 2013 au evoluat de la poziții mult sub media statelor europene din 2005, spre poziții apropiate de media aferentă anului 2015, în pofida crizei financiare din anii 2008-2009.

Produsul intern brut al României indică poziția economică a țării în context european și global. Deși după anul 2005, economia României pare să fi înregistrat ritmuri ceva mai ridicate de creștere, comparativ cu țări central și est-europene, o analiză a impactului social al creșterilor respective arată că acestea nu au influențat standardul de viață al populației. PIB-ul României a ratat nivelul din 1989 abia după anul 2000. Dincolo de cifre însă, o mare parte a populației autohtone trăiește cu percepția unei pierderi inestimabile de avuție națională și

de bunăstare socială, în perioada de după anul 1989. Evoluțiile postdecembriste sunt resimțite ca un regres de ordin material (v. de exemplu, *Tranziția mai grea decât un război. România 1990-2000*, Nicolae Belli, Ed. Expert, 2001), ca urmare a destructurării masive a economiei printr-un proces discreționar de privatizare, dovedit ulterior extrem de păgubitor. La subminarea economiei naționale au contribuit masiv și valorificarea dezavantajoasă, din perspectiva interesului

public, a unor mari obiective economice, a unor resurse naturale, dar și a defrișării ilegale a unor suprafețe imense de păduri de către agenți economici străini și români, a distrugerii unor rezerve piscicole, pomicole, viticole, a dispariției unor soiuri de semințe autohtone extrem de valoroase, a vânzării pe nimic, cel mai frecvent unor oameni de afaceri străini, a peste un sfert din cele mai bune terenuri arabile ale țării, ca să nu mai vorbim despre jaful produs în industriile autohtone.

Tabel 9: Evoluția PIB-ului României, în prețuri curente, 1989-2016. Prognoză 2017 (mld. euro)

1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
42,6	19,7	16,1	9,5	24,0	26,8	28,8	29,2	31,7	37,3
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
33,9	40,8	45,5	48,8	52,9	61,4	80,2	98,4	125,4	142,4
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Prognoză 2017	
120,4	126,7	133,3	133,5	144,3	150,2	160,4	169,4	180,1	

Sursa: European Commission, 2016, Statistical Annex of European Economy, SPRING 2016, Directorate-General for Economic and Financial Affairs.

Evaluând rezultatele economice ale etapei de întoarcere a României la economia de piață, după anul 1989, prin calcularea *gradului de multiplicare a PIB-ului (în Euro) în intervalul 1989-2016* (potrivit datelor Comisiei Europene), înțelegem de ce România (care a dispus de premise de dezvoltare economică

net superioare Bulgariei, de exemplu, dar a fost victima unui jaf concertat, masiv și pe termen lung) a realizat cel mai slab parcurs economic între țările din zonă, gradul de multiplicare a PIB-ului României aferent anului 2016 fiind cel mai scăzut.

Tabel 10: Gradul de multiplicare al PIB – țări central și est-europene – interval 1989-2016

Indicator	Polonia	R.Cehă	Ungaria	Bulgaria	România
PIB în 1989 (mld. euro)	64,3	26,9	22,6	11,08	42,6
PIB în 2016 (mld. euro)	432,4	170,7	113,5	45,08	169,4
Gradul de multiplicare al PIB	6,70	6,30	5,02	4,10	3,97

Sursa: calculat pe date PIB publicate de European Commission, 2016, Statistical Annex of European Economy, SPRING Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Gradul de multiplicare al PIB (calculat de M. Stanciu).

Din această perspectivă, până și Bulgaria pare să fi avut șanse de dezvoltare ceva mai bune decât România, deși premisele obiective ale României, cel puțin din perspectiva capitalului uman și a resurselor naturale, au fost și sunt încă net superioare Bulgariei.

PIB per capita. Nivelul global, european și național. Un indicator global intens utilizat pentru evaluarea progresului real al standardului de viață al națiunilor este PIB-ul per capita la nivel global, evaluat de Banca Mondială.

Tabel 11: PIB-ul per capita la nivel global

1990	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2015
5.413,3	7.903,5	8.458,3	9.434,7	10.913,9	12.217,4	9.434,7	14.054,9	15.120,0	15.546,3

Sursa: World Bank, 2016, GDP per capita, PPP (current international \$).

În intervalul 1990-2015, PIB-ul per capita la nivel global a înregistrat un moment de recul doar în anul 2009, după care și-a reluat tendința de creștere anterioară (World Bank, 2016). O asemenea tendință și medie globală a acestui indicator a rezultat prin contopirea a numeroase decalaje între națiuni.

Și nu în toate țările dinamica acestui indicator a fost la fel de intensă în intervalul 1990-2015. Totuși, chiar și așa, faptul că PIB-ul per capita la nivel global a crescut în 2015 cu 65,2% față de anul 1990, semnifică, în mod clar, ameliorarea standardului de viață al națiunilor lumii.

În UE.28, media PIB-ului per capita, în anul 2015, era de PPS 28,8 mii, adică o medie superioară momentului anterior crizei financiare din 2009, când avea valoarea de PPS 26,1 mii. Cea mai ridicată valoare a acestui indicator a fost înregistrată de Luxemburg cu un PIB per capita de 2,7 ori mai mare decât media UE.28. Indicatorul respectiv înregistra însă o valoare sub jumătate din media europeană, în Bulgaria, în anul 2015.

România, care în anul 1990 înregistra un PIB per capita de 5.504,4 \$ internaționali, în anul 2015 înregistra 21.403,1 \$ internaționali, creșterea respectivă fiind mai intensă decât creșterea PIB mediu/capita la nivel global, care reprezenta doar 74,3% din creșterea PIB/capita al României (calculare realizate de autor pe baza datelor World Bank, 2016).

Prețurile din UE.28. În UE.28 există și state unde nivelul prețurilor reprezintă între 40% și 50% din media statelor din UE, precum R.Cehă, Lituania, Ungaria, Polonia. În România are nivelul prețurilor este situat între 50% și 55% din medie celor din UE.28 (Eurostat, 2016).

Piața globală a bunurilor de consum.

Cea mai intensă activitate comercială de pe glob, în anul 2015 (când populația totală era de 7,3 miliarde de persoane), se înregistra în Asia-Pacific (unde avea loc 46,5% din comerțul mondial). Asia-Pacific era urmată de departe de America de Nord (28,3%) și de Europa (22,2%). Restul lumii format din America Latină, Africa de Nord, Orientul Mijlociu și alții conta în proporție de 3%. *Circa 1,4 miliarde persoane au realizat cumpărături on line în valoare de 2,272 miliarde \$ SUA.* În topul țărilor, China deține supremația cu 766,5 mld \$, fiind urmată de SUA cu 595,1 mld.\$ și M.Britanie cu 174,5 mld. \$. Împreună, aceste trei țări realizează 68% din comerțul mondial total (*Global B2C E-commerce Report 2016, Facts, Figures, Infographic & Trends of 2015 and the 2016*).

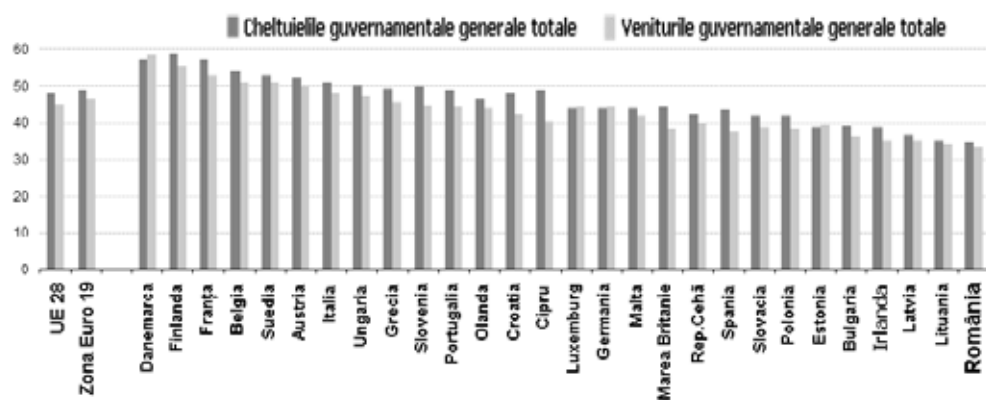
În anul 2013, comparativ cu 2012, comerțul mondial s-a menținut la un nivel destul de ridicat, dar a scăzut cu aproape 9%, după ce și în anul 2012 înregistrase o scădere. Decada anterioară anului 2012 a fost numită de economiști *parte a unui super-ciclu*, aparținând unui interval de mai multe decenii în care s-a constatat creșterea continuă a prețurilor bunurilor de consum. După anul 2013, comerțul mondial a cucerit noi domenii ale vieții și ale interesului general. Deja, în anul 2013, în jur de jumătate din populația planetei, adică 3,4 miliarde de oameni dețineau cel puțin un telefon mobil, în condițiile în care, încă din anul 2010, 90% din populația lumii dispunea de acoperire cu semnal telefonic, deci avea acces la o rețea telefonică. În anul 2012, prețurile bunurilor de consum au scăzut, la nivel global, cu 6%, după ce în decada anterioară, acestea au crescut anual în medie cu 9,5%, adică cu 150% pe o perioadă de 10 ani (2002-2012). Această diminuare este pusă pe seama încetinirii

ritmului producției de bunuri din China. Pe acest fond însă, unele categorii de produse, precum energia, alimentele și metalele prețioase, și-au păstrat tendința de creștere a prețurilor (*Global B2C E-commerce Report 2016, Facts, Figures, Infographic & Trends of 2015 and the 2016*).

Premise economice românești ale standardului de viață. După anul 2000, economia României a înregistrat transformări semnificative, structurale și cantitative. După un deceniu de prăbușire economică (1990-1999), ponderea industriei în PIB a început

din nou să crească, de la 25% (în 2000-2004) la 30% (în 2013), *valoarea adăugată brută* (VAB) a producției industriale crescând de 1,9 ori, de la 23 mld. euro la 43 mld. euro (Popa, 2014).

Ponderea soldului balanței comerciale în soldul contului curent a determinat aceeași traiectorie de creștere de la 3,7% din PIB în 2000, la un maxim de 13,4% din PIB în 2007, iar începând cu 2009 o scădere semnificativă, ajungând la un minim de 1,1% din PIB în 2013.

Sursa: Eurostat, 2015, Government Revenue and Expenditure, Statistics Explained.

Figura 5: România în context UE.28 – Venituri și cheltuieli guvernamentale, % din PIB, 2014

La nivelul economiei naționale, *România exporta în anul 2013* de 4,4 ori mai mult decât în anul 2000, creșterea exportului fiind de la 11,3 mld. euro la 49,6 mld. euro. Structura exporturilor a suportat schimbări semnificative, ponderea mărfurilor cu VAB mare luând locul celor cu VAB mai mică: grupa de mașini, echipamente, aparate, mijloace de transport a înregistrat o creștere de la 2,1

mld. euro (18,9% în 2000) la 20,9 mld. euro (acest tip de produse reprezentând 42,2% din total exporturi în anul 2013).

Venituri, salarii, pensii, protecție socială. Nivelul deosebit de scăzut al veniturilor populației majoritare din România, comparativ cu alte state europene, a constituit și constituie o problemă economică și socială încă din anii '90.

Tabel 12: Venitul median net echivalat (în euro) în România, comparativ cu media UE.27 și cu unele state central și est-europene, în intervalul 2007-2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Media UE.27	13.898	14.607	14.815	14.958	15.082	15.577	15.562	15.921	16.269	...
Bulgaria	1.479	2.180	2.828	3.017	2.911	2.859	2.924	3.320	3.332	3.147
R.Cehă	5.423	6.068	7.295	7.058	7.451	7.791	7.694	7.622	7.423	...
Estonia	4.447	5.541	6.209	5.727	5.603	5.985	6.583	7.219	7.882	...

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Media UE.27	13.898	14.607	14.815	14.958	15.082	15.577	15.562	15.921	16.269	...
Letonia	3.363	4.727	5.355	4.488	4.195	4.459	4.463	5.210	5.840	6.374
Lituania	3.273	4.110	4.715	4.026	3.857	4.337	4.698	4.821	5.180	...
Ungaria	3.936	4.400	4.739	4.241	4.493	4.696	4.449	4.512	4.567	4.772
Polonia	3.502	4.154	5.090	4.402	5.032	5.057	5.174	5.339	5.560	
România	1.604	1.954	2.172	2.036	2.089	2.049	2.018	2.158	2.315	2.448

Sursa: Eurostat (2017) Mean and median income by household type – EU-SILC survey, Eurostat, 2017. Disponibil la http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di04&lang=en.

România se situează de un deceniu (din anul 2008) pe locul ultim în clasamentul UE, din perspectiva mărimii veniturilor salariaților, al cuantumului pensiilor, al intensității polarizării veniturilor, dar și al raportului dezavantajos pentru forța de muncă dintre ponderea profitului și ponderea costului muncii în venitul național net. În anul 2015, câștigul salarial median net echivalat din România era de peste șapte ori mai mic (în euro) decât media venitului din statele UE.28.

Cei 16 ani de scădere cu până la 40% a salariului mediu net real și cei 26 de ani

de scădere cu până la peste 75% a salariului minim real (abia după anul 2007 salariul mediu net a revenit la valoarea din 1989, iar salariul minim a revenit abia în anul 2016) au avut ca efect erodarea și mai accentuată a acumulărilor materiale anterioare ale populației angajate.

Inegalitatea veniturilor populației din România este măsurată prin mărimea raportului dintre veniturile primite de chintila cu cele mai mari venituri și veniturile primite de chintila cu cele mai mici venituri. Prin venit se înțelege venitul echivalent disponibil.

Table 13: Dinamica inegalității veniturilor populației din România comparativ media statelor UE.28 și cu unele state central și est-europene

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UE.28	4,9	5,0	5,0	5,0
UE.27	5,0	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9	5,0	4,9	5,0
Bulgaria	5,1	7,0	6,5	5,9	5,9	6,5	6,1	6,6
R.Cehă	3,7	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5	3,5	3,4
Polonia	6,6	5,6	5,3	5,1	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9
România	4,6	4,8	4,9	5,3	7,8	7,0	6,7	6,0	6,2	6,3	6,6
Germania	4,1	4,9	4,8	4,5	4,5	4,5	4,3	4,6
Ungaria	3,3	...	4,0	5,5	3,7	3,6	3,5	3,4	3,9	4,0	4,2

Sursa: Eurostat, 2015, Inequality of income distribution.

În România, veniturile populației au fost și sunt încă mult mai polarizate decât în Ungaria, Polonia, Germania (îndeosebi în

intervalul 2006-2010). Acest lucru se poate constata și din dinamica coeficientului Gini.

Table 14: Coeficientul Gini pentru veniturile din România, comparativ cu media europeană, în intervalul 2010-2014

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	Dinamica
Media UE	30,5	30,8	30,4	30,5	30,8	Creștere
România	33,3	33,2	33,2	34,0	34,7	Creștere

Sursa: Eurostat, 2016, februarie, preluare din Pana Marin, 2016.

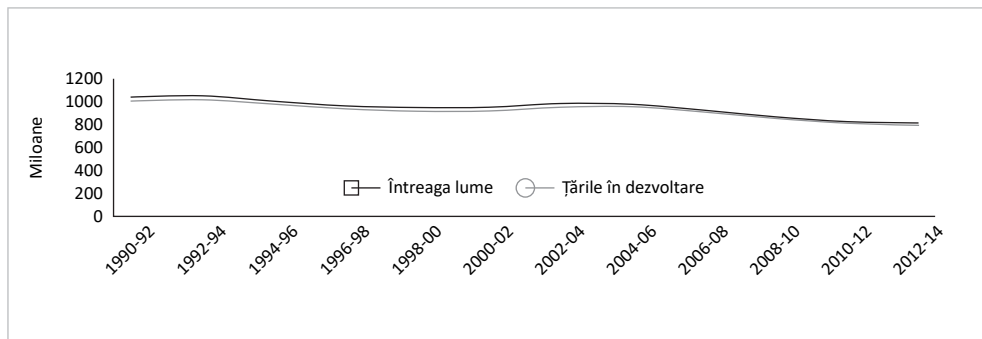
Fenomenul sărăciei. Sărăcia absolută la nivel global. În prezent, Banca Mondială este principala sursă de informații pe domeniul sărăciei extreme la nivel global, această instituție fiind și cea care stabilește *pragul internațional al sărăciei absolute* (Rosner și Ortiz-Ospina, 2016). Măsurarea dimensiunilor sociale ale sărăciei absolute au la bază criteriul *valorii monetare a consumului de bunuri și servicii*, dar deoarece datele privind consumul sunt, în unele cazuri, dificil de obținut, Banca Mondială recurge totuși și la criteriul *veniturilor disponibile* pentru țările unde nu se poate determina, în mod credibil, consumul. La nivel global, în anul 2015, *o persoană era considerată a trăi în sărăcie absolută* dacă aceasta consuma *sub 1,9 \$ internaționali* (valoarea la paritatea puterii de cumpărare (PPP) pe zi. Desigur, o asemenea valoare este extrem de scăzută, la nivelul sărăciei extreme, chiar și problema supraviețuirii biologice punându-se extrem de redukționist. Ca urmare, pentru diverse contexte sociale se utilizează, de regulă și alte praguri ale sărăciei absolute, care pot fi mult superioare valorii de 1,9 \$ internaționali. Oricum ar fi măsurată, ponderea sărăciei extreme a scăzut continuu în ultimele două secole, pe fondul creșterii simultane a populației globale, dar și a bunăstării materiale. Cele mai importante contribuții în acest sens le-au avut progresele înregistrate în domeniul îngrijirii sănătății și al expansiunii serviciilor de educație la nivel global. Scăderea ca pondere, dar și în valoare absolută a sărăciei extreme a fost o constantă a ultimelor trei decenii.

Sărăcia evaluată pe criteriul veniturilor a înregistrat o descreștere lentă. În anul 2009, Banca Mondială utiliza criteriul unui consum minim de 1,25\$ pe zi pentru a măsura sărăcia extremă. La vremea respectivă, aceasta susținea că numărul persoanelor care trăiau în sărăcie extremă (cu mai puțin de \$1,25 pe zi) a scăzut de la 1,203 milioane

în anul 2008, la 1,184 milioane în anul 2009 (World Watch Institute, 2014).

Ajutorul financiar pentru dezvoltare. Contribuțiile celor 26 de țări din Comitetului de Asistență pentru Dezvoltare al OCDE, la ajutorarea țărilor în curs de dezvoltare, s-au diminuat pe măsură ce Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, formulate în anul 2000, s-au apropiat de deadline-ul fixat pentru anul 2015. Ajutorul financiar pentru țările în curs de dezvoltare a scăzut, pentru al doilea an consecutiv, de la 133,4 miliarde \$ SUA în anul 2011, la 128,4 miliarde \$ SUA în 2012 (scădere cu 4% față de 2011 și cu 6% față de 2010).

Diminuarea subnutriției cronice. Subnutriția ca afecțiune cronică este definită ca inabilitatea unei persoane de a asimila un număr suficient de calorii pe parcursul unui an, în vederea satisfacerii necesităților sale de hrană printr-o dietă echilibrată energetic. Subnutriția cronică poate fi o cauză a malnutriției dar malnutriția poate proveni și din menținerea pe termen lung a unei diete dezechilibrate (deficitare în anumiți micronutrienți). Malnutriția se manifestă prin diminuarea și dezechilibrarea funcțiilor metabolice, ceea ce poate genera consecințe sociale și economice destul de serioase la nivelul colectivității vizate. În prezent, la nivel mondial, malnutriția cauzează peste o treime din incidența mortalității infantile (Gourmelon, 2014). La nivel mondial, numărul persoanelor subnutrite a început să scadă abia după anul 2009, în prezent, una din nouă persoane fiind încă subnutrită (Gourmelon, 2014). În anul 2009, numărul persoanelor subnutrite era de 1,02 miliarde – cu 12% mai mult decât în anul 2008 (World Watch Institute, 2014). Circa 805 milioane de persoane sufereau încă de subnutriție (foame cronică) în anii 2012-2014, marea majoritate în țările în curs de dezvoltare (791 de milioane, adică una la opt persoane).

Sursa: Gourmelon G. , 2014, Chronic Hunger Falling, But One in Nine People Still Affected, Vital Signs, World Watch Institute, Dec.2.

Figura 6: Evoluție număr de persoane subnutrite, 2012-2014 comparativ cu 1990-1992

Costul combinat al malnutriției și deficiențelor în asimilarea de micronutrienți este echivalat cu 1,4-2,1 mii de miliarde \$SUA pe an, adică circa 2-3% din produsul mondial brut. Femeile și copiii sunt, în mod particular, vulnerabili față de deficiențele de nutriție, în special, pe fondul manifestării unor inechități sociale (Gourmelon, 2014).

Standardul de viață al populației din România. După 25 de ani de transformări economice, standardul de viață al populației din România constituie încă unul din domeniile cele mai critice ale calității vieții.

Tabel 15: Situația gospodăriilor din România care nu și-au putut achita la timp anumite cheltuieli curente în anul 2015 (%)

Mărime gospodărie	Gospodării care au efectuat la timp toate cheltuielile	Gospodării care nu au putut efectua la timp unele cheltuieli	Din care:			
			Întreținere locuință (apă, gaz, căldură etc.)	Energie electrică, abonament radio	Abonament telefonic	Rate la împrumuturi (altele decât pentru achiziționarea unei locuințe)
TOTAL	67,8	67,8	32,2	53,2	54,6	34,1
1 persoană	67,3	67,3	32,7	55,5	59,7	29,8
2 persoane	69,9	69,9	30,1	55,9	50,7	35,3
3 persoane	70,5	70,5	29,5	51,9	49,9	32,8
4 persoane	67,2	67,2	32,8	52,2	48,8	35,0
5 persoane	63,4	63,4	36,6	35,2	56,5	38,6
6 persoane și peste	57,3	57,3	42,7	62,1	71,2	44,6

Sursa: Iașăr E. M. (ed. coord.), 2015, Condițiile de viață ale populației din România, INS, București.

Capacitatea redusă a populației de a achita la timp cheltuielile curente (întreținerea locuinței, rate la împrumuturi, plata utilităților etc.) creează probleme unui număr relativ mare de gospodării. Menținerea deliberată pe termen lung a unui nivel foarte scăzut al veniturilor populației majoritare este

factorul cheie al acestei situații. Mai mult de o treime dintre gospodării (32,2%) au prezentat restanțe repetate, cauzate în principal de situația financiară nesatisfăcătoare (Iașăr, 2015). În anul 2015, cele mai frecvente restanțe s-au înregistrat la plata energiei electrice, la abonamentul radio (54,6%

din gospodăriile cu restante), la întreținerea locuinței (53,2%) și la abonamentul telefonic (34,1%). Ponderi mai reduse ale restanțelor s-au înregistrat la ratele pentru împrumuturi (9,1%), știut fiind că nu multe sunt familiile care-și pot permite să angajeze un împrumut bancar și, pe lângă aceasta, că asemenea restante sunt sancționate foarte sever.

Gospodăriile de șomeri trec, de regulă, prin cele mai dificile situații economice, ponderea celor care nu și-au putut achita la timp datoriile fiind de 49,3%. Fenomenul restanțelor, de asemenea, este mai frecvent în gospodăriile cu copii, îndeosebi în cele monoparentale (48,8%), dar și gospodăriile cu 3 sau mai mulți copii în întreținere (46,0%) (Iagăr, 2015). Mai mult de o treime dintre gospodării apreciază că doar un venit bănesc net lunar între 1.001 lei și 2.000 lei le-ar fi suficient pentru efectuarea la timp a cheltuielilor curente, iar mai mult de jumătate dintre gospodării au nevoie de cel puțin 2.000 lei pentru acoperirea cheltuielilor lunare. Numai un sfert dintre gospodării necesită un venit mai mare de 3.000 lei lunar pentru acoperirea cheltuielilor curente. În timp, la nivel general, se manifestă tendința de a declara ponderi ale veniturilor strict necesare tot mai mari pentru a achita la timp cheltuielile curente. Există diferențe mari (vizibile mai ales la extremele categoriilor de venituri disponibile) între nivelul aspirațiilor gospodăriilor în profil rezidențial, dar și în materie de standard de viață. Peste 20% dintre gospodăriile din rural se încadrează în primele două intervale de venituri (până la 1.000 lei). În grupele respective de venituri se încadrează însă doar aproximativ 7% dintre gospodăriile din urban. Gospodăriile urbane declară, în proporție de aproape 64%, că și-ar putea achita cheltuielile curente doar cu sume ce depășesc 2.000 lei lunar.

Venituri relativ mici (de până la 500 lei) apar ca necesare acoperirii unor cheltuieli curente, mai frecvent în gospodăriile conduse de femei, sau de persoane din grupa de vârstă 16-24 de ani, în familiile de agricul-

tori, sau în gospodăriile fără copii dependenți (în total, cam 4% - 6% dintre gospodării).

Relativ puține gospodării românești – 9% – recurg la împrumuturi bancare, mai frecvent pentru rezolvarea unor trebuințe precum: cumpărarea în rate a unor autoturisme, sau echipament electronic (43,6%) ori pentru repararea sau renovarea locuinței (41,6%). Împrumuturile pentru alte scopuri sunt mai reduse ca pondere: (4,9%) pentru îngrijirea sănătății, (4,2%) pentru unele investiții, (3,4%) pentru educarea copiilor.

Gospodăriile din urban contractează mai frecvent împrumuturi (11,9%) comparativ cu cele din rural (5,4%), ca și cele conduse de bărbați (10,4%) comparativ cu cele conduse de femei (5,8%) (Iagăr, 2015).

Concluzii

În acest studiu ne-am propus identificarea celor mai pregnante tenduri și evoluții social-economice ale factorilor ce au influențat și influențează încă standardul de viață al populației.

La nivel global, s-au înregistrat progrese serioase în domeniul satisfacerii trebuințelor omului, în societățile moderne, iar sărăcia, chiar și cea absolută, și-a restrâns aria de impact social. Totuși, unele probleme sociale afectează încă o mare parte a populației mondiale. Deficitul de bunăstare economică existent în diverse comunități umane presupune intervenția în plan social a instituțiilor și organizațiilor cu atribuții de distribuție sau/și redistribuție a bunăstării, precum: piața bunurilor și serviciilor, instituțiile protecției sociale, sistemul de asigurări sociale, sistemul public de sănătate, sistemele de cultură și învățământ, sistemele de taxe și impozite. De instituțiile respective (dar nu numai de ele) depinde masiv atingerea unui optim social al bunăstării. La nivel global, subiecții extremi ai evaluării bunăstării economice și sociale sunt *persoana/individul și națiunea* ca ingredient al *comunității globale*. Intens analizate trebuie să fie însă și alte categorii de subiecți

(cu nivel de agregare relativ redus) precum *gospodăriile de salariați, agricultori sau pensionari, gospodăriile de șomeri, anumite categorii de consumatori* ș.a. Standardul de viață este tot mai mult perceput ca un determinant esențial al *satisfacției față de viață a persoanei și mediului său social proxim*. Acordarea unei importanțe deosebite *satisfacției față de viață* (indicator subiectiv constituit prin date colectate la nivel individual) deplasează oarecum centrul atenției generale de la evaluările obiective, de tip macrosocial sau colectiv, spre evaluările de tip subiectiv, operate la nivel de individ/persoană.

Europa este un spațiu privilegiat din perspectivă globală, unde populația s-a bucurat și se bucură încă de un standard de viață destul de ridicat. Acesta s-a aflat în creștere continuă până la criza financiară din 2009. Ieșirea din criza economică s-a concretizat însă prin creșterea gradului de inegalitate a veniturilor unora dintre populațiile europene (între care și populația României), creșterea indicelui Gini înregistrând totuși un avans destul de moderat la nivelul mediei europene, în intervalul 2010-2014. La nivelul conducerii UE²⁸ se impune totuși o creștere a gradului de coeziune a statelor membre în vederea recuperării cât mai rapide a decalajelor de dezvoltare prezente încă în spațiul european și, nu în ultimul rând, a proiectării și aplicării unor măsuri adecvate realităților sociale și economice generate de imigrația masivă a unor populații din afara UE.

Bibliografie

Agerpres (2016) INS: Populația rezidentă în România a scăzut la 19,7 milioane de persoane la 1 ianuarie 2016; fenomenul de îmbătrânire demografică s-a accentuat, 29 august. Disponibil la <https://www.agerpres.ro/social/2016/08/29/ins-populatia-rezidenta-in-romania-a-scazut-la-19-7-milioane-de-persoane-la-1-ianuarie-2016-fenomenul-de-imbatrânire-demografica-s-a-accentuat-10-06-14>.

România a înregistrat în ultimele trei decenii, o creștere a inegalității veniturilor populației de la 28,0% la 34,7%, ceea ce ne situează pe locul patru (în ordinea descrescătoare a coeficientului Gini) în rândul celor 11 state intrate mai recent în UE. În pofida majorărilor nominale de salarii sau pensii și a intervenției protecției sociale (extrem de ineficace social), pe fondul reglementărilor, mai mult sau mai puțin inspirate, adresate mediului de afaceri, România s-a înscris pe un trend de politici economice, ce o singularizează în Europa, prin menținerea la nivel scăzut a veniturilor reale ale populației și gestionarea absolut iresponsabilă a resurselor naturale ale țării. Într-o economie ce pare să fi înregistrat rezultate relativ bune comparativ cu dinamica foarte recentă a economiilor europene, fenomenul sărăciei s-a dovedit destul de persistent și de extins pe termen lung. La nivelul mediei, standardul de viață al populației s-a menținut mult mai scăzut, nu numai comparativ cu vestul Europei, dar și cu țările central și est europene, chiar și în perioadele de maximă creștere economică. Se pare că, exceptând unele segmente înguste ale populației, din motive ce țin îndeosebi de calitatea deciziilor publice în România, atuuiri precum munca și abundența de resurse naturale ale țării nu par a genera creșteri normale ale bunăstării populației majoritare autohtone, nici măcar pe termen lung.

Agerpres (2017) Populația lumii probabil va depăși 10,2 miliarde de locuitori în anul 2060; creșterea anuală, estimată la 1,1, 11 iulie. Disponibil la <https://www.agerpres.ro/economie/2017/07/11/populatia-lumii-probabil-va-depasi-10-2-miliarde-de-locuitori-in-anul-2060-cresterea-anuala-estimata-la-1-1--11-50-47>.

- Bechir, M. (2017) Recorduri demografice istorice în 2016: Cel mai mic număr de nașcuți-vii de după 1876 și cel mai mare spor negativ din istorie, Curs de guvernare. 13.02.2017. Disponibil la <http://cursdegovernare.ro/recordurile-demografice-ale-anului-2016-cel-mai-mic-numar-de-nascuti-vii-de-dupa-1876-si-cel-mai-mare-spor-negativ-din-istorie.html>. Belli, N. (2001) *Tranziția mai grea decât un război*. București: Expert.
- CNPV (2009) Îmbătrânirea populației în context european și în România, Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice. Disponibil la http://www.cnpv.ro/pdf/analize2007_2009/LucrareaBatraneteNiveltraei.pdf.
- CNS (1965) Anuarul Statistic al României.
- CNS, INS (1990... 2015) Anuarul Statistic al României, 1989...2014.
- DGS (1923) *Anuarul Statistic al României 1923*, Ministerul Industriei și Comerțului, Direcția Generală a Statisticii. Tipografia Curții Regale, www.dacoromanica.ro.
- Deaton, A. (2010) Price Indexes, Inequality and the Measurement of World Poverty, *American Economic Review*, 100, 1, 5-34.
- Dida, A. I. (2013) *Migrația și perspectivele demografice*. Disponibil la <http://www.rostonline.ro/2013/04/migratia-si-perspectivele-demografice/>.
- ECE (1999) Trends in Europe, 1998/1999.
- European Commission (2012) Ageing Report.
- European Commission (2013) European Semester: Draft Joint Employment Report.
- European Commission (2014) The European migration network annual report on immigration and asylum. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en
- European Commission (2015) European Agenda on Migration (COM(2015) 240 final). http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/index_en.htm
- European Commission (2016) Statistical Annex of European Economy, SPRING 2016, Directorate-General for Economic and Financial Affairs.
- Eurostat (2015) General Government Debt, Statistics Explained. Disponibil la [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/General_government_debt_2013_and_2014_\(%C2%B9\)_general_government_consolidated_gross_debt_%25_of_GDP_YB15_II.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/General_government_debt_2013_and_2014_(%C2%B9)_general_government_consolidated_gross_debt_%25_of_GDP_YB15_II.png).
- Eurostat (2015) Government Revenue and Expenditure, Statistics Explained. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/3/35/Government_revenue_and-expenditure_%2C_2014_%28%C2%B9%29_%28%25_of_GDP%29_YB15_II.png.
- Eurostat (2015) Inequality of income distribution. Disponibil la <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc260&plugin=1>.
- Eurostat (2015) Unemployment statistics, January 2014. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics%23A_detailed_look_at_2013.
- Eurostat (2016) Employment rates for selected population groups, 2005–2015 (%) YB16 III.png. Disponibil la [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Employment_rates_for_selected_population_groups_2005%E2%80%932015_\(%25\)_YB16_III.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Employment_rates_for_selected_population_groups_2005%E2%80%932015_(%25)_YB16_III.png).
- Eurostat (2016) Employment rates for selected population groups, 2005–2015 (%) YB16 III.png.
- Eurostat (2016) GDP per capita, consumption per capita and price level indices. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_per_capita_consumption_per_capita_and_price_level_indices.
- Eurostat (2016) Real GDP growth, 2005–2015 (¹) (% change compared with the previous year; % per annum) YB16.png, Eurostat. Disponibil la [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Real_GDP_growth_2005%2%80%932015_\(%C2%B9\)_\(%25_change_compared_with_the_previous_year;%25_per_annum\)_YB16.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Real_GDP_growth_2005%2%80%932015_(%C2%B9)_(%25_change_compared_with_the_previous_year;%25_per_annum)_YB16.png).
- Eurostat (2016) Real labour productivity, 2005, 2010 and 2015 (¹) YB16.png, Eurostat. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/9/9d/Real_labour_productivity%2C_2005%2C_2010_and_2015_%28%C2%B9%29_YB16.png.
- Eurostat (2016) Unemployment rate 2004-2015 (%). Disponibil la [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rate_2004-2015_\(%25\)_new.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rate_2004-2015_(%25)_new.png).

- Eurostat (2017) Employment Statistics. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics.
- Eurostat (2017) File: Immigration by country of birth, 2015, Statistici privind migrația și populația migrantă. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics&oldid=292846.
- Eurostat (2017) Mean and median income by household type - EU-SILC survey, Eurostat, 2017. Disponibil la http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di04&lang=en.
- Eurostat (2017) Mortality and life expectancy statistics. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Mortality_and_life_expectancy_statistics.
- Eurostat (2017) National accounts and GDP. Disponibil la http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP.
- Gardner, G. (2012) *Municipal Solid Waste Growing, Vital Signs, Global Trends that shape our Future*. Disponibil la <http://vitalsigns.worldwatch.org/vs-trend/municipal-solid-waste-growing>.
- Global B2C E-commerce Report (2016) Facts, Figures, Infographic & Trends of 2015 and the 2016 Forecast of the Global B2C E-commerce Market of Goods and Servicesfile. Disponibil la http://C:/Users/Mariana/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/A8XI1UV1/Global_B2C_Ecommerce_Report_2016.pdf.
- Ghimbuțiu, A. (2012) OMC: evoluția comerțului mondial în 2012 și perspectivele pentru 2013-2014, Publicații IEM, 2013. Disponibil la <http://www.iem.ro/ro/publicatii/piaa-internaional/economia-rilor-lumii/502-omc-evoluia-comerului-mondial-in-2012-i-perspectivele-pentru-2013-2014>.
- Gourmelon, G. (2014) Chronic Hunger Falling, But One in Nine People Still Affected, Vital Signs. *World Watch Institute*, Dec.2.
- Haibing, M. (2014) Global Energy and Carbon Intensity Continue to Decline, December 18, *Vital Signs*, WWO. Disponibil la http://162.209.94.65/wp-content/uploads/vital_signs_trend_energy_and_carbon_intensity_full_pdf.pdf.
- Iagăr, E. M. (coord.) (2015) Condițiile de viață ale populației din România, INS, București. Disponibil la http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/conditiile_de_viata_ale_populatiei_din_romania_in_anul_2015_1.pdf.
- ILO (2013) Guide to the Millennium Development Goals Employment Indicators. Disponibil la http://www.ilo.org/empelm/what/WCMS_208796/lang-en/index.htm.
- ILO (2015) World Employment and Social Outlook- Trends 2015. Disponibil la http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_337063/lang-en/index.htm.
- ILO (2017) World Employment and Social Outlook - Trends 2017. Disponibil la <http://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2017/lang-en/index.htm>.
- IMF (2017) Projected GDP Ranking (2016-2020), Statistics Times. Disponibil la <http://statisticetimes.com/economy/projected-world-gdp-ranking.php>.
- INS (1991...2015) Anuarul Statistic al României, 1990-2014.
- INS (1992, 2002, 2012) Recensământul populației și al gospodăriilor din România, <http://www.recensamantromania.ro/istoric/vizualizati-rezultate-rpl-1992-si-2002/>, <http://www.recensamantromania.ro/>
- INS (2002) Ancheta asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO), anul 2002, p. 35. (1), București.
- INS (2011) Rezultate definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011 (caracteristici demografice ale populației). Disponibil la http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2013/07/REZULTATE-DEFINITIVE-RPL_2011.pdf.
- INS (2013) România în cifre. București.
- INS (2013) Structura populației României. București.
- INSSE (2015) PRESS RELEASE, No. 135 of June 5, Family Budget Survey (ABF), Household income and expenditure in 2014. Disponibil la http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_anuale/venituri%20si%20cheltuieli/ABF_2014e.pdf.
- Pana, M. (2016) Când PIB crește odată cu sărăcia: coeficientul inegalității sociale în UE și colegele de pluton ale României, 14.03, *Curs de Guvernare*. Disponibil la

- <http://cursdeguvernare.ro/cand-pib-creste-odata-cu-saracia-coeficientul-inegalitatii-sociale-in-ue-si-colegele-de-pluton-ale-romaniei.html>.
- Popa, D. (2014) 10 ani sub Băsescu. Ce a pierdut și ce a câștigat economia României în perioada 2004-2014. *HotNews.ro*, Vineri, 19 decembrie, http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-18871606-10-ani-economici-sub-basescu-pierdut-castigat-economia-romaniei-perioana-2004-2014.htm.
- Răsunetul (2012) Demografia Uniunii Europene, 20.06. Disponibil la <http://www.rasunetul.ro/demografia-uniunii-europene>.
- Richard, J. și Howe, N. (coord.) (2008) *The Graying of the Great Powers. Demography and Geopolitics in the 21st Century*. Washington: Center for Strategic and International Studies.
- Roser, M. și Ortiz-Ospina, E. (2016) World Poverty, *OurWorldInData.org*. Disponibil la <https://ourworldindata.org/world-poverty/>.
- UN/DESA (2017) The World Economic Situation and Prospects Report (WESP).
- UNDP (2006) Briefing Packet: 1998 Revision of World Population Prospects and 2006 Revision of World Population Prospects.
- United Nations (2007) Department of Economic and Social Affairs. Population Division. World Population Prospects. The 2006 Revision, New York.
- United Nations (2015) Department of Economic and Social Affairs, Population Division World Population Prospects: The 2015 Revision.
- United Nations (2015) ESA, World Population Prospects.
- World Bank (2016) GDP per capita, PPP (current international \$).
- World Bank (2017) World Development Indicators database, 17 April. Disponibil la <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>.
- World Population Prospects. The 2015 Revision, Key Findings and Advance Tables UN, New York, 2015.
- World Watch Institute (2014) Population & Society, Vital Signs.
- WTO (2013) Annual Report 2013.